

Fiți atenți când faceți clic: cum să recunoaștem știrile false din politică, din istorie și din viața de zi cu zi

Dr. Ana-Maria Cătănuș

Planul de Lecție

Cuvinte cheie

știri false, dezinformare, conflicte de memorie, damnatio memoriae, clickbait

Introducere pentru profesor

Planul de lecție se adresează elevilor cu vârste cuprinse între 14 și 18 ani. Subiectul discutat poate fi folosit în lecțiile interdisciplinare de istorie, cultură, educație media și științe sociale.

Materialul a fost împărțit în trei părți: Planul de lecție, un set de materiale sursă și o foaie de lucru cu exerciții care trebuie rezolvate în timpul orei, în grup sau individual.

Instrucțiuni

Planul conține cinci materiale sursă și o foaie de lucru cu exerciții care urmează să fie realizate pe durata a trei lecții (45 de minute). Structura lecției poate fi modificată de către profesor pentru a atinge obiective specifice. De asemenea, materialele sursă și foaia de lucru pot fi adaptate și utilizate doar parțial, în funcție de cerințele clasei. În cadrul lecției vor fi utilizate resurse digitale (computer, proiector multimedia și o tablă interactivă), inclusiv dispozitive conectate la internet (smartphone-uri, tablete etc.).

Obiective operaționale

Elevul poate să:

- Înțelege și să definească următoarele concepte: dezinformare, știri false, clickbait și conflicte de memorie;
- Dețină cunoștințe despre istoria știrilor false;
- Înțelege conceptul de damnatio memoriae (condamnarea memoriei) și cum funcționează în lumea contemporană;
- Dezvolte gândirea critică și să verifice informațiile înainte de a le distribui pe rețelele sociale,
- să înțeleagă implicațiile unui atac cibernetic asupra unei instituții sau a țării.

Metode de predare

- discuție condusă de profesor în cadrul proiectului;
- activități de grup;
- brainstorming;
- analiza materialelor sursă, a textelor și ilustrațiilor;
- metaplan;
- muncă individuală cu un set de exerciții.

Suport didactic

- panouri/flipchart-uri, markere/cetă;
- foi mari de hârtie, post-it/ notițe adezive;
- un computer cu acces la internet, un proiector multimedia și o tablă interactivă.
- Înainte de lecție

Rugați elevii să citească eseu intitulat '[Disinformation and Fake News Versus Interpretational Disputes in History and Conflicts of Memory](#)' (Dezinformare și știri false versus dispute interpretative în istorie și conflicte de memorie)

Planul de Lecție

Introducere

1. Începeți lecția cu o scurtă discuție cu elevii dvs. cu privire la internet și social media. Distribuie des articole și postări pe rețelele de socializare? Au citit întreaga postare înainte de a o distribui? Sau este suficient un titlu pentru a le atrage atenția și a-i face să-l distribuie mai departe? Au fost adesea păcăliți de un titlu senzațional și au făcut clic pe el, doar pentru a descoperi că ceea ce conține nu este interesant sau e chiar fals? Cum i-a făcut să se simtă acest lucru? Încercați să aveți un schimb rapid de idei pentru a antrena clasa.
2. Distribuiți foile de lucru și seturile de materiale sursă între elevi.
3. Anunțați elevii că în timpul lecției vor lucra individual dar și în grup.

Desfășurare

1. Senzaționalismul și scopul de a atrage atenția publicului pentru a câștiga mai mulți bani nu este o descoperire a secolului al-XX-lea. Acestea au fost folosite sub diferite forme începând cu secolul al XIX-lea. Cu toate acestea, internetul și rețelele sociale au îmbunătățit modalitățile de răspândire a știrilor false. Din fericire, internetul poate fi, și un instrument util pentru a verifica informațiile și a descoperi știrile false. Îndreptați atenția elevilor către **sursa A**, un scurt text despre istoria știrilor false. Rugați elevii să lucreze individual **exercițiul 1**. Odată ce acest lucru a fost făcut, un elev va citi răspunsurile, în timp ce restul vor corecta sau vor aproba răspunsurile.
2. Pentru a continua, întrebați elevii cât de des au fost păcăliți să deschidă un articol cu un titlu senzațional, doar pentru a găsi informații neimportante sau false. Întrebați elevii dacă sunt familiarizați cu conceptul 'clickbait' (momeală) care se referă la un titlu senzațional care atrage pe cineva să facă clic pe el, astfel încât autorii să câștige mai mulți bani din publicitate. De asemenea, subliniați că clickbait este de obicei puternic legat de știrile false și este o metodă actuală de răspândire a acestui tip de informații.

3. Direcționați atenția elevilor către **sursa B**, pentru a afla despre caracteristicile clickbait și cum să o identifice. Reflecțați la concluzia textului scurt: 'dacă titlul vă spune cum să vă simțiți în loc să vă lase să aveți propria reacție, probabil că este clickbait.'
4. Pentru a înțelege mai bine conceptul de clickbait și știri false, citiți **sursa C** care descrie modul în care o poveste fermecătoare despre un urs, care s-a alăturat trupelor poloneze în timpul celui de-al doilea război mondial, a fost folosită pentru a crea știri false. Rugați elevii să formeze grupuri de până la șase persoane și să lucreze **exercițiul 2**. Setati o limită de timp de 15 minute. La final, un reprezentant al fiecărui grup va scrie pe tablă un titlu clickbait (momeală) și știrea falsă aferentă titlului.
5. *Damnatio memoriae* este o expresie în latina modernă care înseamnă condamnarea memoriei. Aceasta însemna că amintirea unei anumite persoane trebuia eliminată din rapoartele oficiale, inclusiv din imagini. Practica a fost folosită în Mesopotamia antică, Egipt, Grecia și Roma. În lumea modernă a fost utilizată în URSS sub conducerea lui Stalin și în China. Potrivit unor cercetători, urme ale *damnatio memoriae* sunt prezente în apelul mișcării Black Lives Matter pentru îndepărtarea anumitor statui din spațiile publice.
6. În acest context, îndreptați atenția elevilor către **sursa D**. Lucrați împreună pe un metaplan centrat pe următoarea afirmație: în regimurile autoritare contemporane unii lideri politici sunt șterși din istorie. Demonstrați oferind răspunsuri la următoarele întrebări: '*cum se face? și de ce este așa?*' Construiți o abordare alternativă a istoriei răspunzând la întrebările: '*cum ar trebui să fie? și ce se poate face?*'
7. Atacurile cibernetice și știrile false nu vizează doar persoane fizice sau companii, ci vizează și țări, ceea ce poate duce la destabilizare. Cazul Estoniei din 2007 oferă un exemplu al modului în care dezinformarea, știrile false și atacurile cibernetice generează revolte și perturbă instituțiile naționale majore. Utilizați **sursa E** și cereți elevilor să lucreze **exercițiul 4**.

Concluzie

În concluzie, reflectați împreună cu elevii dvs. asupra beneficiilor pe care le aduce internetul, oferind acces la cantități mari de informații. Împreună, reflectați asupra faptului că o parte din informațiile distribuite sunt neadevărate și își propun să manipuleze în mod deliberat pentru a câștiga bani sau a influența oamenii într-o anumită direcție.

Teme

Vă rugăm să scrieți un scurt eseu care să descrie un clickbait care a dus la o poveste pe care ați simțit că trebuie să o verificați. Descrieți procesul de verificare.

Răspunsuri

Exercițiul 1

Poveștile false s-au dezvoltat în secolul 20.	F
Senzaționalismul vinde tabloide.	A
Clickbait duce la povești adevărate.	F
Jurnalismul Galben a prezentat zvonuri ca și cum ar fi fost fapte.	A
Multe știri nu sunt difuzate pe rețelele de socializare prin distribuirile prietenilor.	F

Exercițiul 2

Răspuns posibil:

Clickbait: nu vei crede niciodată! Ursul care a luptat în Al Doilea Război Mondial

Clickbait-știri false: nu veți crede niciodată! Ursul care a luptat în Al Doilea Război Mondial. Wojtek ursul care a luptat pentru naziști

Exercițiul 3

Răspuns posibil:

- Cum se face? - Sunt îndepărtați din funcții publice, trimiși în exil și când mor nu sunt îngropați în cimitirele rezervate liderilor politici.
- Cum ar trebui să fie? - Fiecare om politic ar trebui să fie amintit de istorie, indiferent de acțiunile sale.
- De ce este așa? - Acționând în acest fel, conducerea autoritară încearcă să șteargă memoria acțiunilor opuse politicii sale oficiale.
- Ce este de făcut? - Istoricii, presa și publicul ar trebui să păstreze documente și informații în orice format (scris, audio și vizual) pentru a perpetua adevărul istoric, indiferent de voința politică.

Exercițiul 4

Răspuns posibil:

În cazul Estoniei în 2007, mutarea monumentului Soldatului de bronz, ridicat în perioada sovietică, a dus la tulburări publice grave în cadrul populației ruse.

Aproape imediat, acest lucru a fost urmat de atacuri cibernetice care au afectat băncile, presa și instituțiile publice.